

Aineisto on vapaasti muokattavissa.
Sen jakaminen eteenpäin on kielletty.

KYLMÄN SODAN PÄÄTTYMINEN

Oppikirjan s. 119-127

NEUVOSTOLIITTO KAATUU

Gorbatšovista
NL:n johtaja 1985

Puolan solidaarisuus
liike

glasnost ja
perestroika

Puola ja Unkari
luopuvat kommunisista
yksipuoluejärjestelmästä ja irtaantuvat
Varsovan liitosta

Berliinin muurin
murtuminen

Baltian maiden
itsenäistyminen

Neuvostoliitto
julistetaan
lakkautetuksi

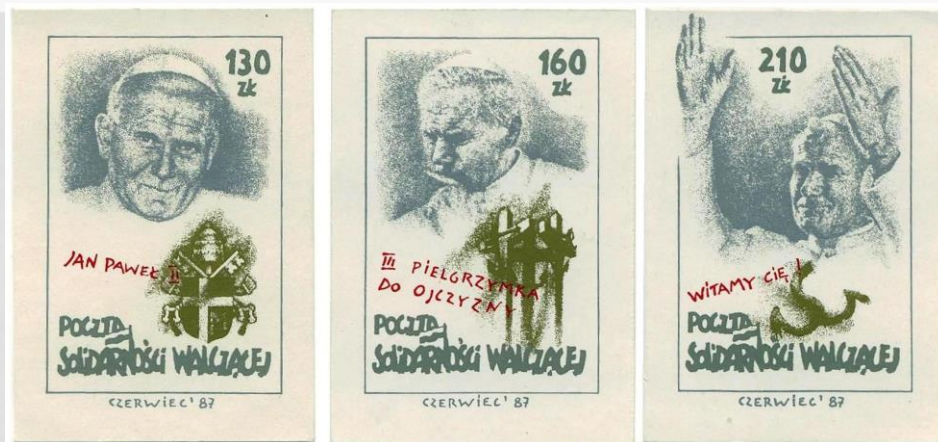
Saksojen yhdistyminen

Elokuun kriisi
Neuvostoliitossa:
Gorbatšovin kotiaresti
ja vanhoillisten
vallankaappausyritys

1. PUOLAN SOLIDAARISUUSLIIKE 1980-LUVUN ALUSSA

- Ammattijärjestö
 - Vaati muutosta kommunistisen puolueen asemaan.
- Kannattajia kirkon jäsenistä ja kommunismia vastustavasta vasemmistosta
- Puolaan julistettiin sotatila
 - Liike kiellettiin, mikä ei tukahduttanut oppositioliikettä.

→ 1989 monipuoluevaalit

Puolalaisyntyinen paavi Johannes Paavali II vieraili Puolassa 1979. NL vastusti vierailua. Puolassa suuret väkijoukot seurasivat vierailua. Paavin tukeminen merkitsi mielenilmausta kommunistihallintoa vastaan. Kuvassa Puolassa kiellettyjä postimerkkejä.

2. GORBATŠOVISTA NL:N JOHTAJA 1985

- Tavoitteena säilyttää NL:n suurvalta-asema
- Luopui Brežnevin opista ulkopolitiikassa
- Aloitti uudistusohjelmat:
 - a) Glasnost
 - Hallinnon läpinäkyvyys
 - Kritiikin salliminen
 - Virheiden tunnustaminen
 - Sananvapauden laajentaminen

Mihail Gorbatšov Helsingin huippukokouksessa 1990.

b) Perestroika

- Suunnitelmataloutta lievennettiin ja siirryttiin kohti kapitalistista taloutta.
- Oikeusvaltion periaatteita hallintoon ja politiikkaan

3. KOMMUNISMI ROMAHTAA ITÄ-EUROOPASSA

- 1989 kaikissa kansandemokratioissa laajoja mielenosoituksia.
- Vaadittiin vapaita vaaleja ja ihmisoikeuksia.
- 8/ 1989 Unkari luopui rajavalvonnasta Itävaltaan päin.
→ Yli 13 000 itäsaksalaista pakeni länteen Unkarin kautta.
- 1990–91 vapaat monipuoluevaalit:
 - Tšekkoslovakiassa, Unkarissa ja DDR:ssä kommunistit menettivät valtansa.
 - Albaniassa, Romaniassa ja Bulgariassa kommunistit jatkoivat uudistettuaan politiikkaansa.

4. BERLIININ MUURI MURTUU SYKSYLLÄ 1989

- DDR:ssä mielenosoitukset johtivat kommunistijohtaja Eric Honeckerin eroon syksyllä 1989.
 - 11/1989 uusi hallitus päätti lievittää ankaria matkustusrajoituksia.
- Virhe tiedottamisessa johti muurin murtumiseen.

Nettitehtävä

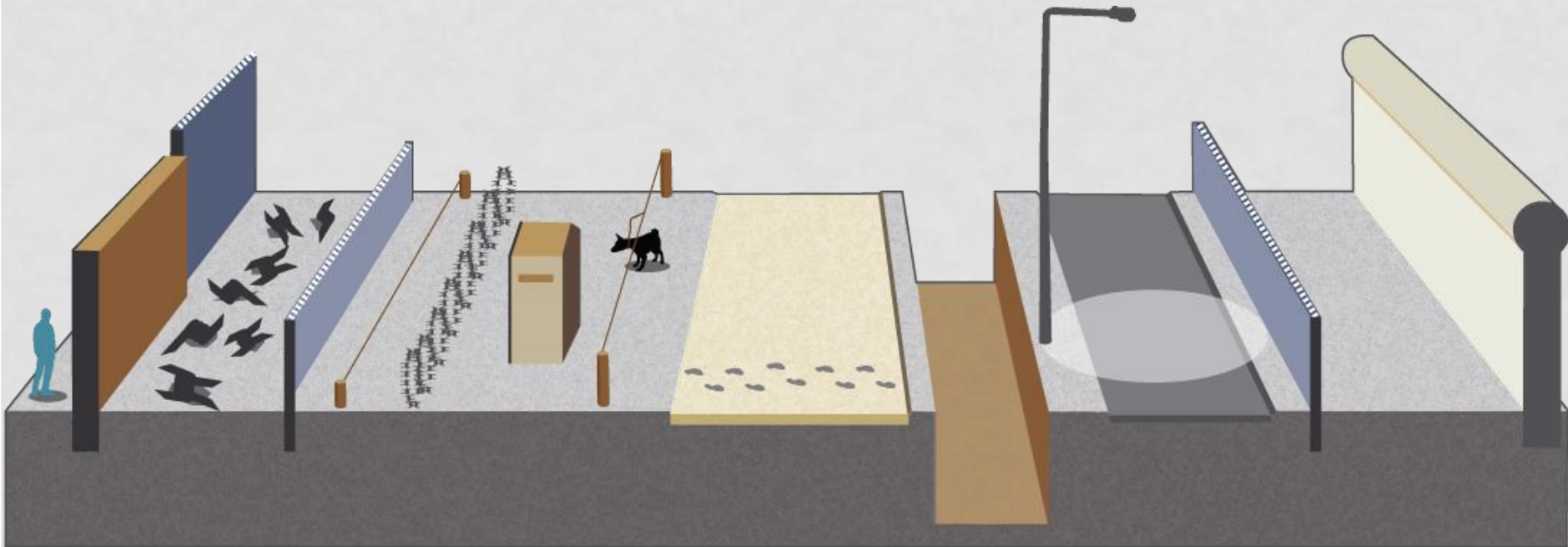
 Katso Youtubesta Berliinin muurista kertova animaatio *Walled In*. Millä eri tavoilla DDR vartioi muuria? Selvitä, millä eri keinoin muuria yritettiin historiansa aikana ohittaa.

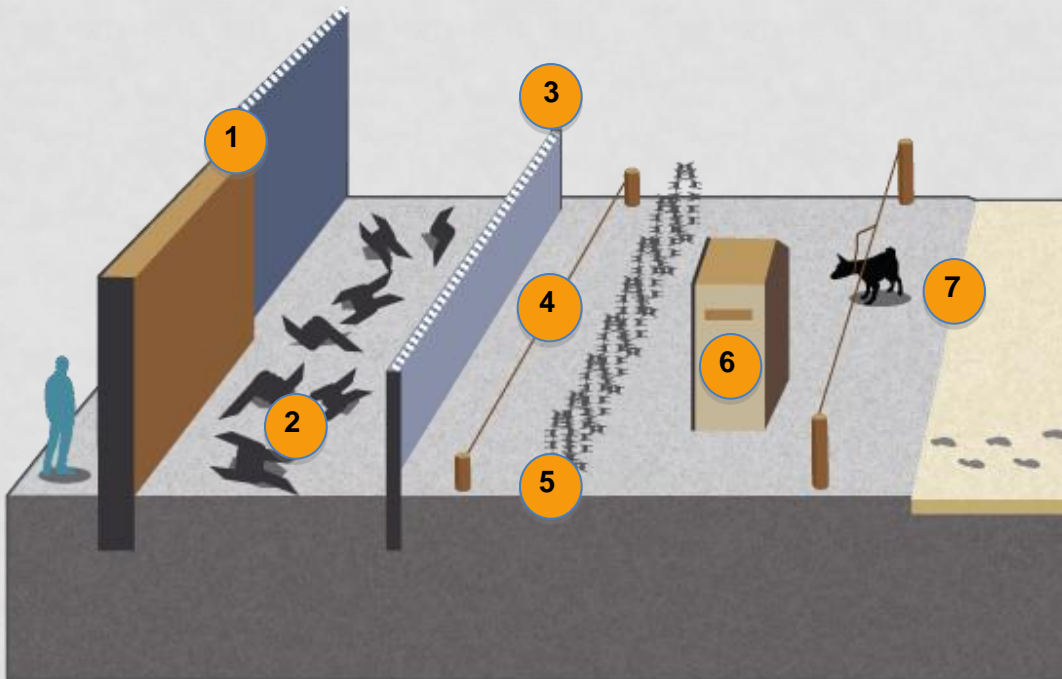

Mielenosoittajat koolla Leipzigissa.

- Itä-Saksassa mielenosoitukset alkoivat Leipzigin Nikolainkirkossa maanantaisin pidetyn rukoushetken jälkeen. Pian ne levisivät muihin Saksan kaupunkeihin. Lokakuussa 1989 yli 250 000 ihmistä oli liittynyt mielenosoituksiin.
- Mielenosoituksissa vaadittiin muun muassa vapaata liikkumisoikeutta ja vapaita vaaleja.
- Mielenosoitusten kuuluisin iskulause oli "*Wir sind das Volk!*", eli "Me olemme kansa".

BERLIININ MUURI

1. Rautaesteillä varustettu betonimuuri, korkeus n. 4 metriä, paikoitellen elektroninen valvonta.
2. ”Stalinin nurmikko”, maahan kiinnitettyjä metalliesineitä.
3. Piikkilanka-aita, korkeus 2 metriä.
4. Hälyttimen anturi.
5. Piikkilankaesteitä.
6. Bunkkeri
7. Vahtikoirat pitkässä juoksuvaijerissa.

→ JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

8. Pehmeää hiekkaa pakolaisten jalanjälkien paljastamiseksi, joskus miinoitettu.

9. Kaivanto, syvyys 3-5 metriä.

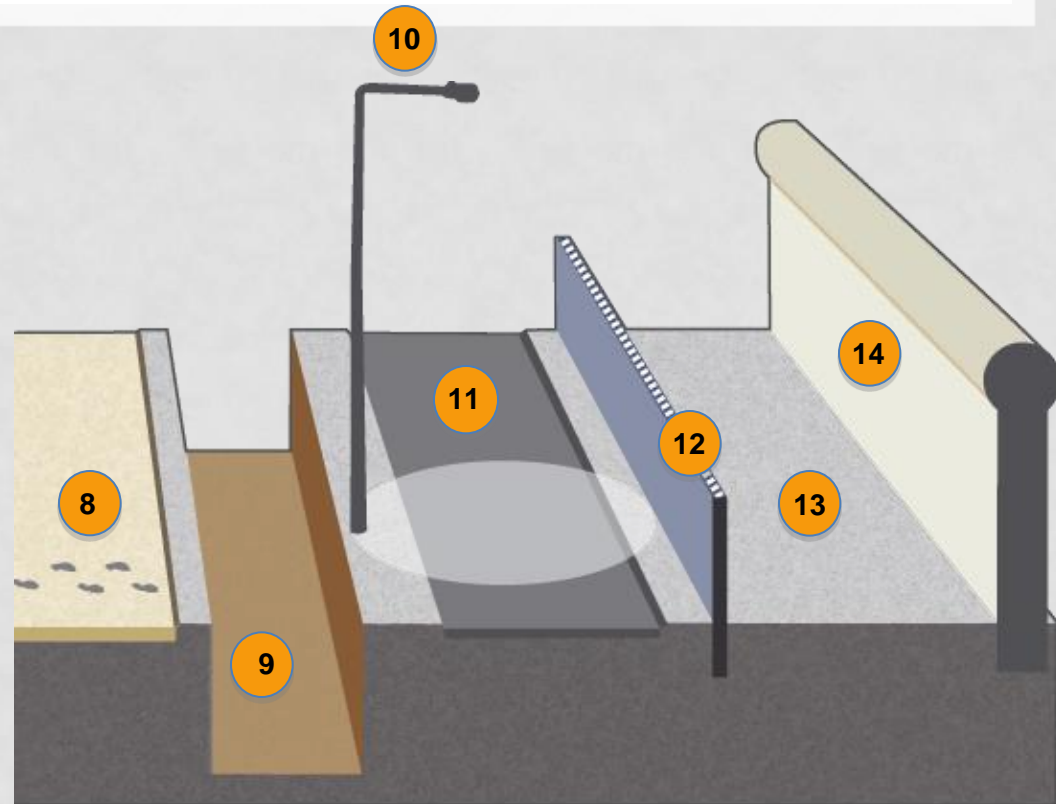
10. Katuvalot.

11. Öljysoratie, aseistettujen vartijoiden valvoma.

12. Sähköaita, varustettu hälytyslaittein.

13. Kaistale avointa maata.

14. Betonimuuri, vaalea väri, jotta pakolaisten varjot näkyisivät. Suunniteltu kestämään raskaan ajoneuvon törmäys. Yläosa muotoiltu vaikeuttamaan yli kiipeämistä.

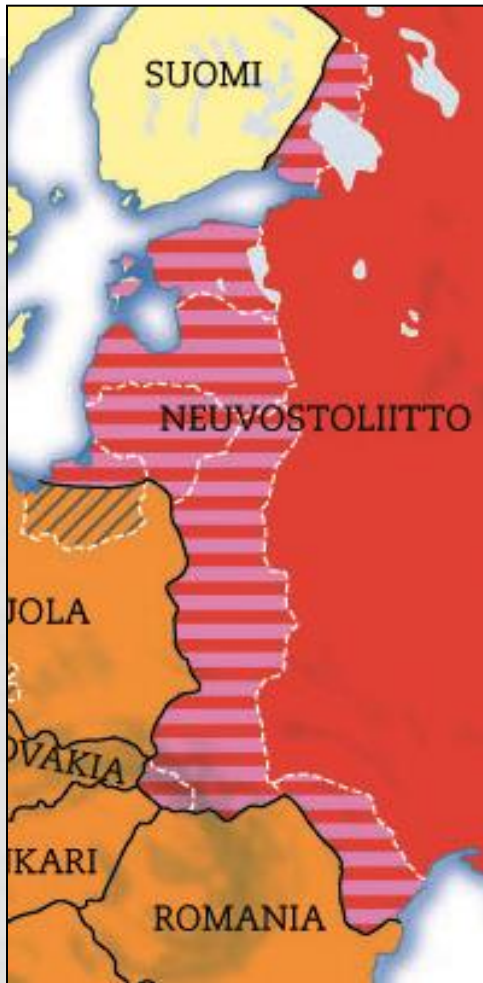
5. SAKSAT YHDISTYVÄT 1990

- Muurin murtumisen jälkeen kansan suuri enemmistö alkoi vaatia Saksan jälleenyhdistymistä.
- NL:n oli pakko hyväksyä omien talousvaikeuksiensa vuoksi.
- Virallinen yhdistyminen tapahtui 3.10.1990.
- Jälleenyhdistyminen merkitsi kylmän sodan päättymistä ja lännen julistamista kylmän sodan ideologiseksi voittajaksi.

Kylmä sota julistettiin päättyneeksi Pariisin Ety-kokouksessa 1990.

6. BALTIAN MAAT ITSENÄISTYVÄT

- Glasnostin myötä vaatimukset demokratian ja kansalaisvapauksien laajentamisesta yltyivät.
- Neuvostoaika vuodesta 1945 lähtien koettiin miehityksenä.
- Latvia ja Liettua julistautuivat itsenäisiksi 1990 → Neuvostoliiton sotilaallinen väliintulo.
- Itsenäistyminen varmistui syksyllä 1991 Neuvostoliiton ajauduttua kriisiin.

7. ITÄBLOKIN HAJOAMINEN JOHTI KRIISIIN NEUVOSTOLIITTOSSA

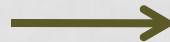
- **NL ajautui poliittiseen ja taloudelliseen kriisiin.**

- **Neuvostotasavallat alkoivat vaatia riippumattomuutta ja Baltian maat itsenäisyyttä.**

- **Kommunistisen puolueen valta-asema alkoi horjua.**

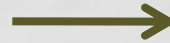
-
- **Gorbatšov syrjäytettiin ja asetettiin kotiarestiin. Vanhoillisten kommunistien vallankaappausyritys**

- **Kansalaisten enemmistö ja armeija eivät tukeneet kaappajia.**
- **Venäjän federaation presidentti Boris Jeltsinin johdolla valta palautettiin Gorbatšoville.**

- **Baltian maiden itsenäisyys varmistui.**

Nettitehtävä

Gorbatšovia vastustaneet vanhoilliset kommunistit yrittivät kaapata vallan Moskovassa elokuussa 1991. Kömpelö kaappausyritys johti kuitenkin koko Neuvostoliiton kaatumiseen. Tutustu aineistoon Ylen Elävässä arkistossa: <http://yle.fi/aihe/elava-arkisto>. Aineiston otsikko on *Lopullinen isku Neuvostoliitolle*. Löydät sen hakutoiminnolla.

Boris Jeltsinistä
tuli Venäjän
presidentti.

- **Jeltsin alkoi ajaa Venäjän federaation itsenäistymistä ja Neuvostoliiton hajottamista.**

- **12/1991 Venäjän, Ukrainan ja Valko-Venäjän federaatioiden päätös: Neuvostoliitto on lakannut olemasta.**

- **Jeltsinin johtama Venäjä peri Neuvostoliiton aseman maailmanpolitiikassa.**

Neuvostoliiton hajotessa itsenäistyneet valtiot

Nettitehtävä

▶ Tutustu Ylen Elävässä arkistossa (<http://yle.fi/aihe/elava-arkisto>) aineistoon nimeltä *Baltian maiden itsenäisyys tunnustetaan*. Millaisia asioita itsenäistymisen toi Baltian maille selvitetäviksi?